

Příloha ke Střednědobému plánu sociálních služeb Pardubického kraje

na rok 2011

1 Úvod

Povinnost sestavovat Střednědobý plán ukládá krajům § 95 odst.d) zákona č. 108/2006 o sociálních službách. Kraj jej sestavuje ve spolupráci se zainteresovanými subjekty (zástupci obcí, poskytovatelů i uživatelů služeb). Střednědobý plán slouží k vytvoření sítě dostupných a kvalitních sociálních služeb na území Pardubického kraje na základě průběžně zjišťovaných potřeb obyvatel regionu; k vytvoření systému kvalitních, efektivních a stabilně finančně zabezpečených sociálních služeb v kraji.

Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb zpracovaný na období 2008-2010 (**dále jen Střednědobý plán**) schválený Zastupitelstvem Pardubického kraje usnesením č. Z/285/07 ze dne 1. 11. 2007 se stal klíčovým dokumentem pro oblast sociálních věcí. Je podkladem pro rozhodování o rozdělování financí do sociálních služeb Pardubického kraje (je povinnou přílohou souhrnné žádosti kraje o dotaci Ministerstva práce sociálních věcí; je zohledňován v dotačním řízení odboru sociálních věcí Pardubického kraje). Vyjádření krajského úřadu o souladu Střednědobého plánu s projektovými záměry je nutnou přílohou k žádostem o podporu z Evropského sociálního fondu.

2 Plánování sociálních služeb v Pardubickém kraji

Krajská úroveň

Síť sociálních služeb Pardubického kraje se od účinnosti nového zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách změnila, proto je třeba získat přesné informace o její struktuře a financování. Po dobu platnosti Střednědobého plánu došlo k rozvoji stávajících i nových služeb, a v případě vyjádřené potřeby i k jejich rozšíření. Vytvořenou sítí služeb se do současnosti podařilo udržet, rozvíjet její kvalitu, a popřípadě i dostupnost. V návaznosti na zjištěné skutečnosti bude nutné stanovit pravidla pro vstup nových služeb do sítě sociálních služeb a podmínky pro udržení se v ní. Za tímto účelem byla vytvořena na odboru sociálních věcí koncepční pracovní skupina pro popis služeb a systém financování sociálních služeb.

Na přípravě a obsahu stávajícího Střednědobého plánu se podíleli zástupci poskytovatelů sociálních služeb sdružení do 8 odborných pracovních skupin. Pro sestavení návazného Střednědobého plánu budou učiněny systémové změny s důrazem na posílení spolupráce s obcemi a podporu plánování na obecní úrovni.

Platnost stávajícího Střednědobého plánu byla prodloužena o jeden rok než bude vytvořen návazný na období 2012 – 2015. Důvodem tohoto přechodného období je skutečnost, že důležitá data o sociálních službách získáme v souvislosti s aktivitami Individuálního projektu Pardubického kraje s názvem „Podpora dostupnosti a kvality sociálních služeb v Pardubickém kraji“, který začne odbor sociálních věcí realizovat od září 2010.

Obecní úroveň

Obce nemají ze zákona povinnost vytvářet své střednědobé plány. Deset z patnácti obcí s rozšířenou působností a jedna pověřená obec střednědobé plány vytvořila. Platnost většiny z nich končí v roce 2010. Pardubický kraj má zájem na tom, aby střednědobé plánování na obcích pokračovalo, a aby střednědobé plány měly srovnatelné výstupy. Pro usnadnění tvorby obecních plánů rozvoje, poskytne kraj obcím v následujícím období možnost využít bezplatné metodické podpory v podobě konzultací externích odborníků. V září začne fungovat pracovní skupina složená ze zástupců obcí s rozšířenou působností a

výše zmíněné odborné pracovní skupiny budou přetransformovány na obecní úroveň plánování

3 Systémové změny v oblasti koncepce sociálních služeb

Následný Střednědobý plán na období 2012 – 2015 vyplývá z krajské strategie. Ta klade důraz na vytvoření fungující sítě vzájemně propojených služeb sociální péče s ohledem na demografický vývoj stárnutí populace, provázanost sociální péče a zdravotnictví, zlepšení dostupnosti služeb ve venkovských oblastech, podporu terénních a ambulantních služeb tak, aby pobytová služba sloužila přednostně osobám, které z důvodu zdravotního stavu nebo sociální situace nemohou nadále zůstat ve svém přirozeném prostředí. Neméně důležitou oblastí je podpora kvality sociálních služeb v Pardubickém kraji.

Sociální politika kraje vychází z předpokladu, že prvotním řešitelem sociálního problému je místní úroveň (město nebo obec), která řeší potřeby svých občanů. V případě, že není v možnostech města či obce danou situaci řešit, vystupuje kraj jako řešitel, zejména u cílových skupin, jejichž četnost je statisticky významná až na úrovni kraje (naproti tomu např. zajištění potřeb seniorů je primárně v kompetenci obce). V souvislosti s plánovanými systémovými změnami v oblasti financování sociálních služeb bude vyjednávána finanční spoluúčast obcí na zajištění služeb. Kraj i obec vystupuje jak v roli zadavatele, tak i poskytovatele sociálních služeb. V případě, že není v možnostech obce nebo kraje dané služby zajistit, objednává si je prostřednictvím nestátních neziskových organizací. V současné době řada sociálních služeb svého zadavatele postrádá. Systémovými změnami je třeba u každé sociální služby definovat jejího zadavatele, a tím i potřebnost. Je nutné, aby obce převzaly závazek za určité druhy služeb, které na svém území potřebují a chtějí (viz kapitola 5).

Kraj nebude rozšiřovat své zřizovatelské funkce o další zařízení sociálních služeb pro seniory ani pro osoby se zdravotním postižením.

V oblasti přidělování státních dotací se na úrovni ministerstva práce a sociálních věcí chystají zásadní změny vedoucí k přenosu kompetencí a rozhodovacích pravomocí ze strany ministerstva na kraje. Kraje by tak od roku 2012 měly přerozdělovat dotace na sociální služby ze státního rozpočtu pro svá území. Předtím než vlivem decentralizace přejde z ministerstva práce a sociálních věcí na kraje tato významná úloha, je třeba mít objektivní data o sociálních službách.

Následný Střednědobý plán bude v souladu s národními a krajskými dokumenty, např.:

- Program rozvoje Pardubického kraje
- Programové prohlášení Rady Pardubického kraje na období 2008 - 2012
- Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb 2008 – 2010
- Krajský plán vyrovnávání příležitostí pro osoby se zdravotním postižením
- Krajský program prevence kriminality na léta 2009 – 2011

4 Strategie tvorby Střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb na období 2012 – 2015

Podklady pro sestavení Střednědobého plánu 2012 –2015:

- výstupy z nově vytvořené koncepční pracovní skupiny pro popis služeb a systém financování. Skupina je tvořena pracovníky odboru sociálních věcí. Jejím úkolem je zmapovat pokrytí Pardubického kraje sociálními službami, provést analýzu finančních zdrojů sociální sítě a vytvořit objektivní kritéria využitelná pro hodnocení žádostí poskytovatelů o granty Pardubického kraje v oblasti sociálních věcí.
- výstupy z pracovní skupiny pro plánování v obcích III. stupně, jejíž činnost bude zahájena od září 2010. Do skupiny budou přizváni zástupci sociálních odborů obcí s rozšířenou působností – vedoucí pracovníci sociálních odborů a koordinátoři plánování sociálních služeb. Smyslem úzké spolupráce kraje a obcí je vzájemný dialog, který napomůže implementaci plánovaných systémových změn v oblasti sociálních služeb (viz kapitola 3).
- výstupy Individuálního projektu s názvem „Podpora dostupnosti a kvality sociálních služeb v Pardubickém kraji“, který Pardubickému kraji přinese:
 - validní data pro hodnocení nákladovosti a efektivity sociálních služeb, možnost porovnávání typově blízkých služeb mezi sebou i v časových řadách
 - provázanost získaných dat s dotačním řízením, zjednodušené elektronické podávání žádostí poskytovatelů sociálních služeb do grantového řízení Pardubického kraje
 - vyšší informovanost veřejnosti o nabídce sociálních služeb v Pardubickém kraji prostřednictvím přístupného internetového katalogu sociálních služeb a distribuce tištěných katalogů s přehledem a kontakty na sociální služby v lokalitě příslušné obce s rozšířenou působností
 - zvýšení kvality sociálních služeb prostřednictvím workshopů a metodických konzultací ke kvalitě externími odborníky
 - zvýšení motivace obcí pro pokračování ve střednědobém plánování sociálních služeb prostřednictvím zajištění metodických konzultací s externími odborníky
 - Střednědobý plán sociálních služeb Pardubického kraje pro období 2012 – 2015

5 Změny ve financování sociálních služeb v roce 2011

V průběhu roku 2011 budou získány a zpracovány relevantní data o sociálních službách a údaje o aktuálních potřebách v jednotlivých územích. V roce 2011 je **třeba respektovat stávající systém financování s důrazem na regulaci vzniku nových služeb. Kraj bude požadovat prokázání** potřebnosti nové služby ve střednědobém plánu dané obce nebo předložení oficiálního stanoviska obce o potřebnosti tam, kde dosud zpracovaný střednědobý plán není. U nových služeb, **vyjma služeb vycházejících z transformace a pilotních projektů Pardubického kraje**, bude požadována spoluúčast obce na pokrytí provozních nákladů, **ve výši min. 20%.**

Jakýkoli záměr poskytovatele zvýšit kapacitu lůžek v pobytových službách je třeba předem konzultovat s odborem sociálních věcí a doložit zjištěnou potřebnost. Zejména se to týká pobytových zařízení domovy pro seniory, kde prioritou je podpora terénních služeb, provázanost sociálních, zdravotních a jiných služeb.

Tyto změny povedou mimo jiné k připravenosti kraje na rok 2012, kdy přejde rozdělování financí pro oblast sociálních služeb plně do kompetence kraje.

1. Finanční prostředky z rozpočtu MPSV ČR – státní dotace

Ve smyslu principu udržitelnosti a potřebnosti bude kraj při posuzování žádostí o dotaci z rozpočtu Ministerstva práce a sociálních věcí (MPSV ČR) přihlížet mimo stávajících podmínek stanovených Metodikou MPSV ČR k deklaraci potřebnosti služby ze strany obce, k podílu obce na spolufinancování celkových uznatelných nákladů a k územnímu specifiku. Konkrétně tato kritéria upravují „Zásady pro grantové řízení na podporu programů v oblasti sociálních věcí Pardubického kraje pro rok 2011“ zveřejněny na webových stránkách kraje.

2. Finanční prostředky z rozpočtu kraje – Grantové a dotační programy v oblasti sociální politiky z rozpočtu Pardubického kraje

Ve smyslu principu udržitelnosti a potřebnosti bude kraj při posuzování žádosti o granty přihlížet k deklaraci potřebnosti služby ze strany obce, k podílu spolufinancování celkových uznatelných nákladů a k územnímu kritériu. Konkrétně tato kritéria upravují „Zásady pro grantové řízení na podporu programů v oblasti sociálních věcí Pardubického kraje pro rok 2011“ zveřejněny na webových stránkách kraje.

3. Financování služeb prevence:

Větší rozvoj spolu s garancí financí na provoz na období třech let umožňuje „**Individuální projekt Pardubického kraje na sociální služby**“, který od roku 2010 do ledna 2013 umožňuje financovat vybrané sociální služby (zejména služby sociální prevence) Pardubický kraj získal tímto projektem částku 255 700 470,- Je předpoklad, že Pardubický kraj bude po ukončení projektu v roce 2013 žádat o finanční prostředky na další 2 roky.

Pilotní projekty

1. Transformace pobytových zařízení pro osoby s mentálním postižením

Pardubický kraj se zapojil do procesu transformace již v rámci projektu MPSV ČR financovaného z Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost. Záměrem bylo připravit pracovníky a klienty Domova pod Kuňkou Ráby a Domova sociálních služeb Slatiňany na transformaci zařízení. Jedním z cílů transformace je začlenit co největší počet obyvatel pobytových zařízení (domovů pro osoby se zdravotním postižením) do běžného života.

Záměrem Pardubického kraje je zvýšení úrovně kvality života uživatelů pobytových sociálních služeb, a to především postupným snižováním počtu klientů v zařízeních a jejich přestěhování do bytů, případně domků. Součástí těchto transformačních změn je zajištění dostupných terénních a ambulantních služeb pro tuto cílovou skupinu.

Do transformace pobytových zařízení jsou v současné době zapojena 3 zařízení, jejichž zřizovatelem je Pardubický kraj, a to Domov pod Kuňkou Ráby, Domov na rozcestí Svitavy a

Domov sociálních služeb Slatiňany. Po pilotním ověření v těchto zařízeních se postupně bude v transformaci pokračovat i u ostatních pobytových organizací zřizovaných Pardubickým krajem s ohledem na jejich jednotlivé transformační plány.

Přechodné období transformace přináší vyšší potřebu finančních prostředků na provoz zařízení, na nákup bytů, domků, atp. V roce 2011 by se měly začít realizovat projekty v rámci Integrovaného operačního programu, oblast podpory 3.1, díky kterým budou vystavěny domky, zakoupeny byty a v konečné fázi dojde k rozvolnění největšího pobytového zařízení pro osoby se zdravotním postižením Domova sociálních služeb ve Slatiňanech. Dokončení výstavby domků a nákupu bytů je plánováno na konec roku 2012.

2. Transformace systému péče o ohrožené děti

Profesionální a dobře fungující systém péče o ohrožené děti je prioritou Národního akčního plánu k transformaci a sjednocení péče o ohrožené děti na období 2009–2011 (NAP) schváleného Vládou ČR. Na plnění plánu se podílí všechny složky systému bez ohledu na rezort, který je za danou oblast odpovědný. V NAP týmu a mezirezortní pracovní skupině jsou kromě odborníků z MPSV ČR, které je koordinačním orgánem také experti z ministerstva vnitra, školství mládeže a tělovýchovy, spravedlnosti, pro místní rozvoj, zdravotnictví, zahraničních věcí, ministerstva pro lidská práva a menšiny a zástupci samosprávy (Asociace krajů ČR a Svaz měst a obcí ČR).

V České republice žije přibližně 20 tisíc dětí v dětských domovech, ústavech sociální péče, kojeneckých ústavech, diagnostických a výchovných ústavech a 580 tisíc v tzv. neúplných rodinách, které se snadno stávají disfunkčními. Příčiny ohrožení dětí mají původ především v rodinném zázemí. I z toho důvodu bude transformace péče o ohrožené děti zaměřena nejen na děti, ale zejména na rodiny, které neplní své základní funkce. K tomu je potřeba důkladně zmapovat současné nastavení i probíhající změny stavu podmínek, procesů a služeb, legislativy a finančních toků v této oblasti.

Pracovní skupiny zřízené pro sběr dat se zabývají výživným, metodikou práce s ohroženými dětmi a rodinami, náhradní rodinnou péčí a dalším. Na meziresortní bázi řeší MPSV například přípravu koncepce Dětských center s Ministerstvem zdravotnictví a spuštění systému včasné intervence s Ministerstvem vnitra. Dětská centra představují systém komplexní péče nejen o ohrožené děti, ale o celé rodiny ve formě zdravotnické a sociální pomoci, poradenství, terapií sociálně právní ochrany či vzdělávání. Systém včasné intervence má fungovat především na místní úrovni a jeho cílem je prevence dětské kriminality. Oba projekty mají pomáhat ohroženým dětem a jejich rodinám předcházet krizovým situacím, popřípadě je řešit ¹

Pardubický kraj je jedním ze 4 krajů, kde bude zřízeno pilotní pracoviště, ve kterém budou v rámci projektu ověřovány transformační změny. Podkladem pro projekt budou výsledky z Analýzy současného stavu institucionálního zajištění péče o ohrožené děti, které bude mít Pardubický kraj za své území zpracované v září 2010.

S chystanými změnami systému je třeba vytvářet nové – dostupné sítě podpůrných terénních služeb pro rodiny s dětmi, které jsou v tuto chvíli v kraji zastoupeny a propojeny nedostatečně, úzce spolupracovat se zainteresovanými odborníky, využít (transformovat) stávající zařízení pro ohrožené děti, podporovat alternativní formy péče (profesionální pěstounská péče atp.)

¹ Převzato z <http://www.mpsv.cz/cs/8365>